

МОНГОЛ УЛС
ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗАР

20¹⁷ он ¹¹ дугаар
сарын ⁰⁹-ны өдөр

Дугаар

ХЭТ
1692

Улаанбаатар-12
Утас: 260817
Факс: 976-11-310011

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН
С.ЭРДЭНЭ ТАНАА

Асуулгын хариу хүргүүлэх тухай

Агаарын бохирдлын хэмжээг бууруулах чиглэлээр Засгийн газраас авч хэрэгжүүлж байгаа болон цаашид хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байгаа арга хэмжээний талаар Монгол Улсын Ерөнхий сайдад хандаж тавьсан Таны асуулгын хариуг холбогдох байгууллагаар бэлтгүүлэн шинэчлэн боловсруулсны үндсэн дээр үүгээр хүргүүлж байна.

Монгол Улсын сайд,
Засгийн газрын хэрэг
эрхлэх газрын дарга

Г.ЗАНДАНШАТАР

007810

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ГИШҮҮН С.ЭРДЭНЭЭС ЕРӨНХИЙ САЙДАД
ХАНДАЖ ТАВЬСАН АСУУЛГЫН ХАРИУ

Улаанбаатар хотын хэмжээнд агаарын чанарыг хянах 15 харуул ажиллаж байгаагийн 11 нь автомат станц бөгөөд 15 минут тутамд 3-6 үзүүлэлтийг хэмжиж, Aгаар.mn цахим хуудсаар тасралтгүй мэдээлж байна. Сүүлийн 7 хоног буюу 10 дугаар сарын 30-аас 11 дүгээр сарын 5-ны мэдээгээр хүхэрлэг хий, PM10, PM2.5 тоосонцор, азотын давхар ислийн агууламж нь өмнөх оны мөн үеийнхээс харьцангуй бага байгаа боловч тоосонцрын дундаж агууламж 96-172 мкг/м3 байгаа нь Агаарын чанарын стандартаас 1.7-1.9 дахин их байна. /Хавсралт 1/

Монгол Улсын Засгийн газар Үндэсний аюулгүй байдлын зөвлөлийн 2017 оны 03/03 дугаар зөвлөмжийг үндэслэн “Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хөтөлбөр”, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн хуульд нийцүүлэн боловсруулж батлан хэрэгжүүлж байна.

Энэхүү хөтөлбөрийн хүрээнд байгальд ээлтэй, дэвшилтэт технологи бүхий дэд бүтцийн байгууламжийн чанар, хүртээмжийг нэмэгдүүлж, утаа үйлдвэрлэгч яндангийн тоог бууруулах, түүхий нүүрсний хэрэглээг хязгаарлах, орон нутгийг хөгжүүлж төвлөрлийг сааруулах, байгаль орчны хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, үүрэг, хариуцлагыг чангатгах, стандартуудыг мөрдүүлэх зэрэг цогц арга хэмжээ авч хэрэгжүүлэн 2025 он гэхэд агаар, орчны бохирдлыг 80 хувиар бууруулах зорилт тавин ажиллаж байна.

Монгол Улсын Ерөнхий сайдын 2017 оны 3 дугаар сарын 20-ны өдрийн 51 дүгээр захирамжаар Орчны бохирдлыг бууруулах үндэсний хороог Ерөнхий сайдаар ахлуулан шинэчлэн байгуулж, дэд даргаар Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, гишүүдэд Улсын Их Хурлын Агаарын бохирдлыг бууруулах дэд хорооны дарга, нийслэлийн Засаг дарга, бүх дэд сайд, холбогдох агентлагийн дарга нар, “Утааны эсрэг аав, ээжүүд”, “Бяцхан агаар”, “Шинэ ногоон бүс”, “Монголын байгаль орчны иргэний зөвлөл” төрийн бус байгууллагын төлөөллийг оролцуулан ажиллуулж байна.

Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуулиар бохирдлын 4 төрлийн төлбөр улсын төсөвт ордог бөгөөд 2015 онд уг хуульд өөрчлөлт орж эдгээр татварыг зориулалтаар нь ашиглах боломжгүй болсон. Агаарын бохирдлын төлбөрийн тухай хуулийн дагуу төвлөрсөн орлогыг зориулалтаар нь агаарын бохирдлыг бууруулах арга хэмжээнд зарцуулах зохицуулалтыг бий болгох үүднээс “Агаарын бохирдлын эсрэг сан”-г байгуулах асуудлаар Агаарын тухай болон холбогдох бусад хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төсөл боловсруулан Улсын Их Хуралд өргөн барихад бэлтгэлээ.

2016 онд агаарын бохирдлыг бууруулах арга хэмжээнд зориулж Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын багцад тусгасан 4.2 тэрбум төгрөгнөөс Цэвэр агаар сангийн өмнөх өрийг барагдуулахад 2.14 тэрбум төгрөг, гэр хорооллын цахилгаан эрчим хүчний хангамжийг сайжруулахад (Баянзүрх, Сүхбаатар, Хан-уул, Сонгинохайрхан, Чингэлтэй дүүргийн 110/35/10кВт-ын Баянгол, Зайсан, 7-р хороолол, Телевиз дэд станцын шинэ гаргалгаа гаргах, фидерийн ачаалал хөнгөлөх угсралтын ажил) 1.014 тэрбум төгрөг, 6 цэцэрлэгийн нам даралтын зуухыг (Сүхбаатар дүүргийн 166, 175-р цэцэрлэг, Сонгинохайрхан дүүргийн 125, 38-р цэцэрлэг, Чингэлтэй дүүргийн 154, 173-р цэцэрлэг) цахилгаан халаагуураар солиход 293 сая төгрөг, Хөвсгөл, Өмнөговь, Дархан, Орхон аймгийн агаарын чанарыг сайжруулахад 363 сая төгрөг, иргэдэд олгосон боловсруулсан түлшний

татаасанд 32 сая төгрөг, нүүрс баяжуулах Клийн коал төсөлд 199 сая төгрөгийг зарцуулсан.

**Агаарын бохирдлыг бууруулах чиглэлээр Засгийн газраас
авч хэрэгжүүлж байгаа болон цаашид авч хэрэгжүүлэх
арга хэмжээний талаар**

Төсөв хөрөнгө хязгаарлагдмал энэ цаг үед Засгийн газар, нийслэлийн зүгээс нөөц бололцоогоо дайчлан дараах томоохон арга хэмжээг авч хэрэгжүүлээд байна. Үүнд:

- Монгол Улсын Засгийн газраас өнгөрсөн 1-3-р сард авч хэрэгжүүлсэн гэр хорооллын шөнийн цахилгааныг тэглэх урамшуулалд 114512 хэрэглэгч хамрагдаж, үүнд 3.3 тэрбум төгрөгийг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын багцаас зарцуулсан ба үүний дүнд PM2.5, PM10 тоосонцор, хүхэрлэг хийн хэмжээ 5-8%-иар буурсан үзүүлэлт гарсан. Хөнгөлөлтийн хугацаанд шөнийн ачаалал 17% өссөн нь нийт хөнгөлөлт үзүүлсэн айл өрхийн 15% нь цахилгаан халаагуур ашигласан гэсэн тооцоо гараад байна. Уг арга хэмжээг энэ өвлийн саруудад үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ.

- Цахилгаан халаагуур ашиглах техникийн боломж бүрдүүлэх хүрээнд Улаанбаатар хотын 6 дүүрэгт 63 агаарын дэд станц шинээр барьж суурилуулан 6363 шинэ хэрэглэгчийг цахилгааны эх үүсвэрт холбосон байна. /Хавсралт 2/

- Гэр хорооллын 45 халаалтын зуухыг буулгаж, 56 хэрэглэгчийг нь төвлөрсөн халаалтын системд холбох ажлыг хийгээд байгаа ба үүний дүнд жилд 59'000 тн түүхий нүүрсний хэрэглээг бууруулах юм. /Хавсралт 3/

2017 оны Төсвийн тодотголоор гэр хорооллын цахилгаан шугам сүлжээний хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, зураг төсөл нь бэлэн болсон 68 халаалтын зуухыг буулгаж хэрэглэгчийг төвлөрсөн системд холбох хөрөнгө шийдэгдсэн болно. /Хавсралт 3.1/

- Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Нийслэлийн Засаг даргын хамтарсан тушаал, захирамжаар “Нийслэлийн агаарын чанарыг сайжруулах бүс”-ийг шинэчлэн тогтоож, бүсэд мөрдөх журмыг батлан мөрдүүлж байна. /Хавсралт 4/

- Үйлдвэрлэл, хэрэглээнд байгальд ээлтэй хандлага, зөв дадлыг төлөвшүүлэх урамшууллын оновчтой хөшүүргийг бий болгох үүднээс Засгийн газрын 2017 оны 290 дүгээр тогтоолоор “Байгаль орчинд ээлтэй дэвшилтэт арга, технологи нэвтрүүлсэн иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг урамшуулах журам”-ыг баталсан. Уг журмаар агаар, орчны бохирдол, хог хаягдал, дулааны алдагдлыг бууруулах, эрчим хүч хэмнэх, байгалийн нөөцийг үр ашигтай, хаягдалгүй ашиглах арга, технологи нэвтрүүлсэн иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад “Ногоон гэрчилгээ”, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнд “Эко тэмдэг” олгохоор зохицуулсан.

- Үндэсний хөтөлбөрт заасан “агаар, орчны бохирдлыг бууруулах, цэвэрлэх дэвшилтэт технологи бүхий, дотооддоо нэмүү өртөг шингэсэн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэхэд чиглэсэн бараа, бүтээгдэхүүн, тоног төхөөрөмжид татварын хөнгөлөлт эдлүүлэх” заалтыг хэрэгжүүлэх үүднээс Засгийн газрын 2017 оны 168 дугаар тогтоолоор дулааны насос, уян цахилгаан халаагч зэрэг 15 нэр төрлийн тоног төхөөрөмж, сэлбэг хэрэгслийг Гаалийн албан татвараас чөлөөлөх тоног төхөөрөмжийн жагсаалтад тусган батлуулаад байна.

- Түүхий нүүрсийг үе шаттайгаар хязгаарлах зорилтын хүрээнд Агаарын чанарыг сайжруулах бүсийн гэр хорооллын зорилтот бүлгийн 1600 өрхийг

боловсруулсан түлшээр, 390 өрхийг цахилгаан халаагуураар хангах ажлыг зохион байгуулж байна. Энэ арга хэмжээнд улсын болон нийслэлийн төсвийн хөрөнгөөр нийт 1,350 сая төгрөг зарцуулж байна. /Хавсралт 5/

- Сургууль, цэцэрлэг зэрэг орон байрны доторх агаарын бохирдлыг бууруулах, урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр багш, эмнэлгийн ажилтан, оюутан, сурагчдыг оролцуулсан сургалтыг үе шаттайгаар, тогтмол зохион байгуулж байна. Түүнчлэн 79 цэцэрлэг, 21 сургуулийн бага анги, 11 эмнэлгийн хүүхдийн тасаг, эрчимт эмчилгээний тасагт нийт 1300 агаар шүүгч төхөөрөмж олгоод байна. Энэ арга хэмжээнд нийслэлийн төсөв болон Дэлхийн банкны санхүүжилтээр 1 тэрбум төгрөг зарцуулаад байна. /Хавсралт 5/

- Нийслэлийн өмчийн 10 өрхийн эмнэлгийн барилгын халаалтыг цахилгаанаар халаах, 19 нам даралтын зууханд утаа шүүгч шүүлтүүр суурилуулах ажлыг хэрэгжүүлж байна. Үүний дүнд жилд 360 тн түүхий нүүрсний хэрэглээ буурахаар төлөвлөгдсөн.

- Иргэдэд агаарын бохирдол, дулааны алдагдлыг бууруулах, эрчим хүчний хэмнэлттэй техник, технологи, хууль тогтоомжийг сурталчлан таниулах “Агаар, орчны бохирдлыг бууруулах техник, технологи, мэдээллийн төв”-ийг Баянзүрх дүүргийн “Барилга мегастор” худалдааны төв дээр ажиллуулж байна. Мэдээллийн төвөөр өдөрт дунджаар 50-70 иргэд үйлчлүүлж байна. Цаашид 3-аас доошгүй байршилд ийм төвийг ажиллуулахаар төлөвлөж байна.

- Монголын байгаль орчны иргэний зөвлөлийн сайн дурын идэвхтэн байцаагчидтай хамтран “Агаарын бохирдлын хяналт” хоёр удаагийн хяналт шалгалт, судалгааг зохион байгуулснаар гэр хорооллын сайжруулсан зуух, ахуйн нүүрсний хэрэглээ, ашигласан тослох материал, хог хаягдал шатаадаг иргэд, аж ахуй нэгжийн мэдээллийг гаргаад байна.

- “Орчны эрүүл мэнд” үндэсний хөтөлбөрийг Засгийн газрын 2017 оны 225 дугаар тогтоолоор баталж, томуу, томуу төст өвчнөөр өвчилсөн 5 хүртэлх насны хүүхдийн 10 нэрийн 30 төрлийн ууж хэрэглэх эмийг үнэгүй олгохоор шийдвэрлэлээ. Томуугийн эсрэг дархлаажуулалтыг 2017 оны 10 дугаар сарын 16-ны өдрөөс эхлэн зохион байгуулж, хүүхэд, жирэмсэн эх, эрсдэлт бүлгийн нийт 72'027 хүн хамрагдсан байна. Мөн Сүхбаатар, Сонгинохайрхан, Баянзүрх дүүргийн 2 хүртэлх насны 40000 хүүхдийг уушгины хатгалгаа өвчний эсрэг вакцинаар дархлаажуулаад байна.

- Агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд улсын мэргэжлийн хяналтын 129 байцаагч, нийслэлийн мэргэжлийн хяналтын 403 байцаагч ажиллаж, 6 дүүргийн 3496 иргэн, аж ахуй нэгжид шалгалт хийж, 17 зуухны үйл ажиллагааг зогсоож, 311 объектод цахилгаан халаагуур тавиулж, 31 объектод сайжруулсан зуух суурилуулаад байна.

- Орон сууцны зах зээл дээр бэлэн байгаа орон сууцнуудыг эргэлтэд оруулах механизмыг судлан, гэр хорооллын иргэдийг орон сууцжуулахад 7344 иргэнд 440 тэрбум төгрөгийн зээлийг олгохоор шийдвэрлээд байна.

- Нийслэлд 2016 онд нийт 458 мянга гаруй тээврийн хэрэгсэл тоологдож өмнөх жилээс 19 мянгаар нэмэгдсэн. Үүний 75% буюу 343 мянга нь 10 ба түүнээс дээш жилийн насжилттай байна. Үндэсний хөтөлбөрт 2020 он гэхэд Евро-5 стандартад нийцсэн шатахууны эзлэх хувийг 50%-д хүргэх зорилт тавьсан. Өнгөрсөн 4 дүгээр сард автобензин, дизель түлшний стандартыг шинэчлэн Евро-5-ын жишигт нийцсэн үндэсний стандартыг баталсан. Энэ оны 10 дугаар сарын

байдлаар нийт импортолж байгаа шатахууны 7.7% нь Евро-5 стандартын түлш эзэлж байна. Евро-5 стандартын чанарын шаардлагад нийцсэн шатахууны хэрэглээг нэмэгдүүлэхийн тулд Онцгой албан татварын тухай хуулийн зохицуулалтаар борлуултын үнийг иргэдэд санхүүгийн хүндрэл багатай байхаар шийдвэрлэх эрх зүйн зохицуулалтыг бүрдүүлэхээр ажиллаж байна. /Хавсралт 6,7/

- Хотын нийтийн тээврийн үйлчилгээнд 1207 автобус ашиглагдаж байгаагийн 52% нь 10 ба түүнээс дээш жилийн насжилттай байна. Япон Улсын буцалтгүй тусламжаар нийтийн тээврийн 24 автобусанд дизель хөдөлгүүрийн янданд суурилуулах тоосонцрын шүүлтүүр тавих туршилтын ажлыг явуулж, ирэх 4 дүгээр сард хүлээлгэж өгөхөөр ажиллаж байна.

- Дэлхийн банкны "Улаанбаатар цэвэр агаар" төслийн хүрээнд амины сууцны дулаан алдагдлыг бууруулах "Дулаалгын аян"-д 173 өрхийг хамруулж байшинг дулаалсан байна. Мөн "Нэг гудамж" загвар төслийг Сонгинхайрхан дүүргийн 31-р хороонд хэрэгжүүлж, 31 өрхийн халаалтыг нэгдсэн байдлаар шийдэх ажлыг эхлүүлээд байна.

- НҮБ, Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллага, Уур амьсгалын өөрчлөлт, цэвэр агаарын эвслээс санаачилсан "Цэвэр агаар-амьдралын үндэс" санаачилгад анхны улс болон нэгдэж, Япон Улсын Засгийн газрын тусламжаар 2018 оны 2 дугаар сараас эхлэн "Агаарын бохирдлыг бууруулах чадавхыг бэхжүүлэх төсөл"-ийн 3 дугаар үе шатыг хэрэгжүүлэхээр боллоо.

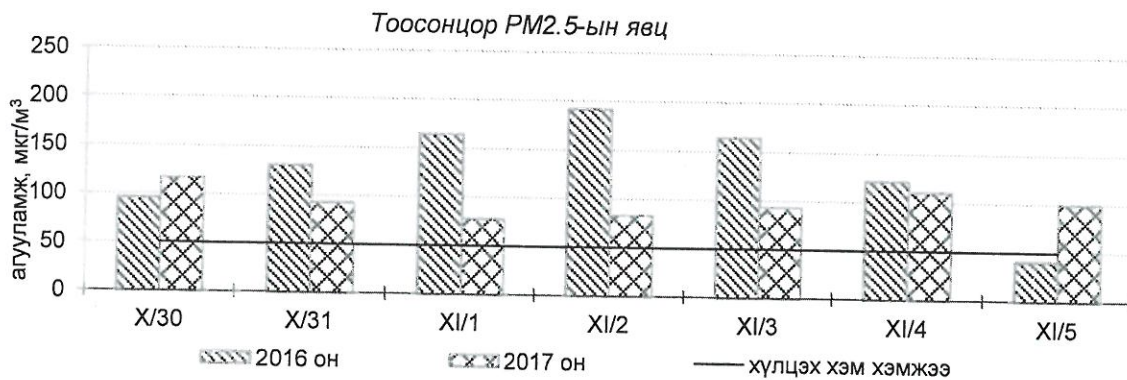
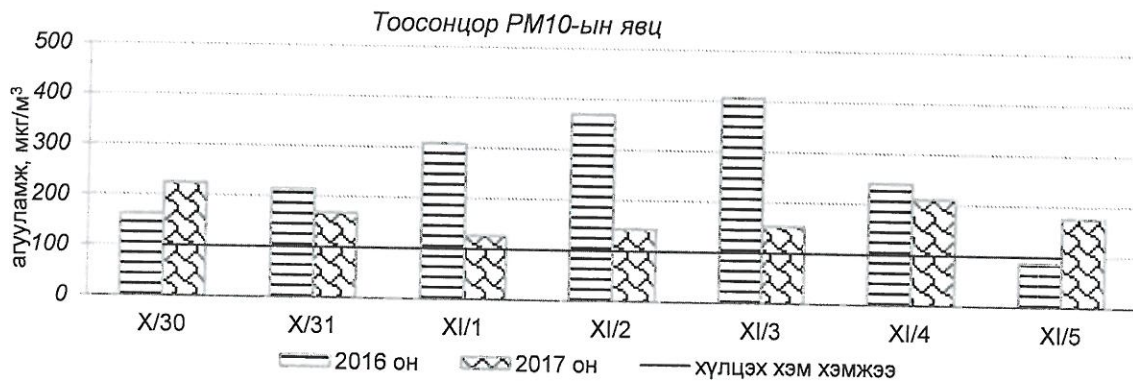
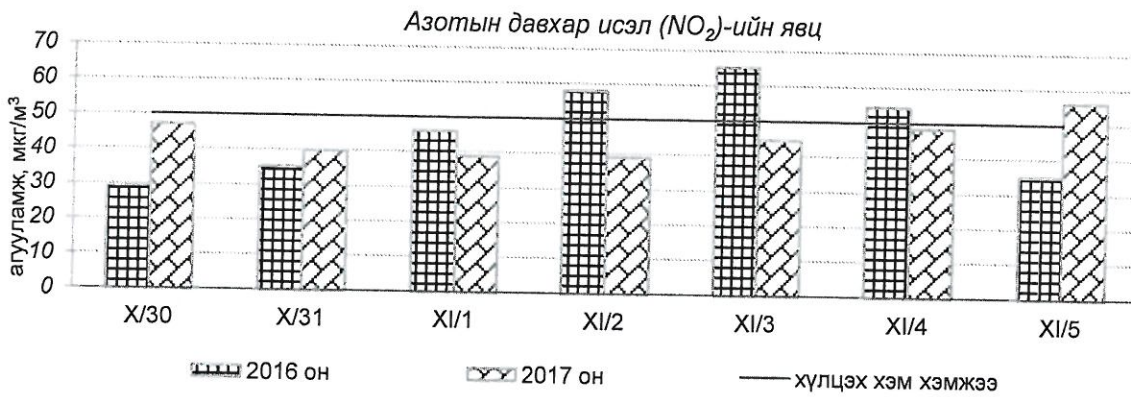
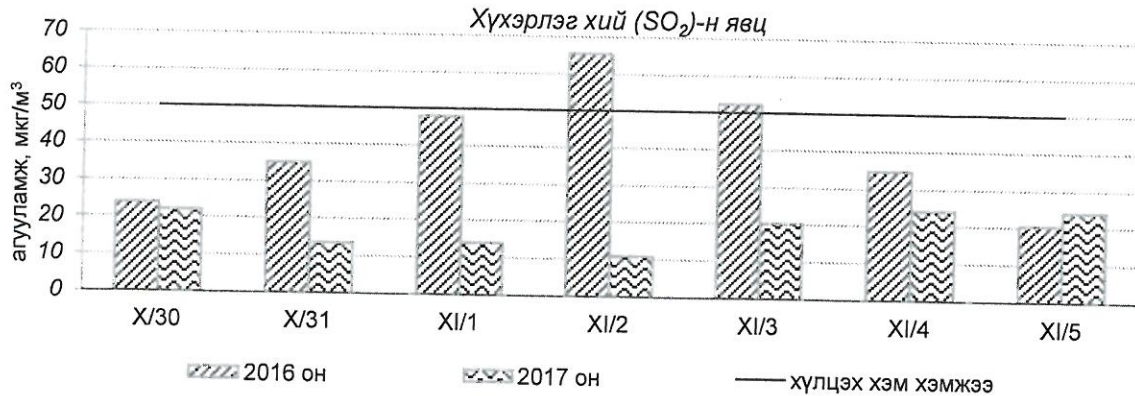
Агаарын бохирдлын бууруулах хүрээнд ажлын байрыг нэмэгдүүлж иргэдээ ажилтай, орлоготой болгох, төвлөрлийг сааруулахаас эхлээд орон сууцжуулах, түүхий нүүрсний хэрэглээг халж цахилгаанаар, хийгээр халаалтаа шийдэх, боловсруулсан түлшээр хангах, дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэх зэрэг олон талын цогц арга хэмжээ авч байж бохирдлыг бууруулна.

Иймд цаашид салбар хоорондын уялдааг сайжруулан Үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг эрчимжүүлж, төлөвлөгөөнд туссан ажлыг цаг тухайд нь хэрэгжүүлэхийн тулд холбогдох төсвийг тухайн жилийн улсын болон орон нутгийн төсөвт тусгуулж, дэд бүтцийн томоохон төслүүдээ хэрэгжүүлэх чиглэлээр хандивлагчид, олон улсын байгууллагуудтай хамтарч ажиллахаар төлөвлөж байна.

---ooOoo---

Улаанбаатар хотын агаарын чанарын 7 хоногийн мэдээ
/2017 оны 10-р сарын 30-аас 11-р сарын 5-ны өдрийг хүртэлх 7 хоногт/

Улаанбаатар хотын агаарт түгээмэл бохирдуулах бодис хүхэрлэг хий /SO₂/, азотын давхар исэл /NO₂/, тоосонцор /PM10, PM2.5/, нүүрстөрөгчийн дутуу исэл /CO/, озон /O₃/-ны агууламжийг тодорхойллоо.

Шинээр цахилгаанд холбосон 6363 хэрэглэгчдийн байршил

Хүснэгт 1

№	Дүүргийн нэр	Хороод
1	Сүхбаатар	5, 13, 19, 20
2	Баянгол	20, 22, 23
3	Сонгинохайрхан	1, 7, 9, 21-26,32
4	Чингэлтэй	2, 5, 7-9, 16, 17, 19
5	Баянзүрх	2, 8, 10-12, 16, 17, 20, 21, 23, 24
6	Хан-Уул	3, 12, 13, 14
	Нийт	6 дүүргийн 51 хорооны 6363 хэрэглэгчийг холбосон.

Нийслэлийн төвийн 6 дүүргийн зуухны тоо

Хүснэгт 2

№	Зуухны төрөл	Тоо ширхэг	Хэрэглэдэг нүүрсний хэмжээ/тон	Нэмэлт
1	10 кВт хүртэлх хүчин чадалтай зуух	194,839	792,641	
2	11-100 кВт хүртэлх хүчин чадалтай усан халаалтын зуух	2,724	25,026	3,045 зуух
3	101 кВт-аас дээш хүчин чадалтай уурын болон ус халаах зуух	321	205,717	
	Нийт	197,884	1,023,384	

**АГААРЫН БОХИРДЛЫГ БУУРУУЛАХ ЗОРИЛГЫН ХҮРЭЭНД ХАЛААЛТЫН ЗУУХЫГ
ЗОГСООЖ, 2017 ОНД ТӨВЛӨРСӨН ДУЛААНД ХОЛБОСОН БАРИЛГЫН ЖАГСААЛТ**

2017.11.02

Д/д	№	Объектын нэр	Зуухны тоо	Түүхий нүүрсний хэрэглээ тн/жил	Хорт хийн ялгаруулалт тн/жил	Барилгын тоо
ХАН-УУЛ ДҮҮРЭГ						
<i>Яармаг орчим</i>						
1	1	ХУД нэгдсэн эмнэлэг	3	1700	2.99	5
2	2	ХУД түргэн тусламж				1
3	3	63-р дунд сургууль				1
4	4	34-р дунд сургууль	1	720	1.27	1
5	5	12-р цэцэрлэг				1
6	6	ХУД 4-р хороо, өрхийн эмнэлэг				1
7	7	Арцат Халуун усны газар				1
8	8	Алтанжолоо /Сансар худ.төв/	2	200	0.35	1
9	9	Иргэн Э.Батхүү АОС	1	10	0.02	1
		Дүн	7	2630	4.63	13
ЧИНГЭЛТЭЙ ДҮҮРЭГ						
<i>Дэнжийн 1000 ЦТП орчим</i>						
10	1	39-р сургууль, өргөтгөл	1	1400	2.46	2
11	2	124-р цэцэрлэг, өргөтгөл				2
12	3	Ц.Оюунтуяа үйлчилгээний барилга	1	180	0.32	1
		Дүн	2	1580	2.78	5
Д/д	№	Объектын нэр	Зуухны тоо	Түүхий нүүрсний хэрэглээ тн/жил	Хорт хийн ялгаруулалт тн/жил	Барилгын тоо
БАЯНГОЛ ДҮҮРЭГ						
<i>МҮРТ-н ЦТП орчим</i>						
13	1	Иргэн Ариунболд орон сууц	1	1400.00	2.46	1
14	2	"Ди эйч ти" ХХК	2	720.00	1.27	1
15	3	"Койнволл" ХХК		450.00	0.79	1
16	4	Иргэн С.Бямбасүрэн үйлчилгээний барилга	2	460.00	0.81	1
17	5	иргэн Ц.Гээпилмаа АОС	1	80.00	0.14	1
		Дүн	6	3110.00	5.47	5
БАЯНЗҮРХ ДҮҮРЭГ						
<i>Кино үйлдвэр орчим</i>						
18	1	БХЯам Барилга захиалагчийн алба	3	2200	3.87	4
19	2	"Ноёд констракшн" ХХК /А блок/	2	3400	5.98	2

20	3	"Ноёд констракшн" ХХК /Б блок/				1
21	4	"Алво" ХХК	1	800	1.41	3
<i>Амгалан орчим</i>						
22	5	Моннидер ХХК	2	240.00	0.42	1
23	6	Иргэн Ч.Бүргэдээ, Ч.Цэцэгдолгор АОС	1	35.00	0.06	2
24	7	Иргэн Х.Батжаргал үйлчилгээний барилга	1	14.00	0.02	1
25	8	Иргэн Д.Өлзийсайхан үйлчилгээний барилга	2	210.00	0.37	2
26	9	Иргэн Ж.Оюун цэцэрлэг	3	390.00	0.69	2
27	10	Иргэн Ц.Дорж АОС				1
28	11	Иргэн Ч.Ууганбаяр үйлчилгээний барилга				1
29	12	Иргэн Б.Амарбаясгалан АОС	1	38	0.07	1
30	13	Иргэн Д.Дагважанцан орон сууц	1	35	0.00	1
31	14	Иргэн А.Пүрэвсүрэн үйлчилгээний барилга	1	14	0.02	1
32	15	"Бишрэлт пропертиз" ХХК /Велл март/	2	340	0.60	1
33	16	Иргэн Р.Очирпүрэв орон сууц	1	230	0.40	1
34	17	Иргэн Н.Бадамханд үйлчилгээний барилга	1	70	0.12	1
35	18	Бишрэлт пропертиз ХХК	1	365	0.64	1
36	19	Ж.Баттулга үйлчилгээний барилга	1	31	0.05	1
37	20	Акума эрин ХХК, Иргэн Ж.Баттулга үйлчилгээний барилга	1	230	0.40	1
38	21	Иргэн Б.Баасансүрэн үйлчилгээний барилга	1	35	0.06	1
39	22	Иргэн Ч.Бат-Оргил эмнэлэгийн барилга	1	60	0.11	1
40	23	Ш.Басанжав АОС	1	5.4	0.01	1
41	24	"Монгол химикал" ХХК	2	830	1.46	2
		Дүн	30	9572.40	16.79	33
		Нийт дүн	45	16892.40	29.67	56

**Төсвийн тодотголоор хөрөнгө нь шийдэгдэж, буулгахаар төлөвлөж буй
68 зуухны байршил**

- Баянзүрх дүүрэг 5, 22-р хороо буюу Маахуур толгой, Цайз зах орчим
 - Баянзүрх дүүрэг 4, 5-р хороо, Их засаг их сургууль орчим
 - Сонгинохайрхан дүүргийн 30, 31 дүгээр хороо
 - Баянгол дүүргийн 9, 21 дүгээр хороо буюу 1-р хорооллын арын дэнж орчмын
- 68 халаалтын зуухыг буулгаснаар 249 барилга байгууламж, объектыг төвийн шугамд холбох ба өрхөд шилжүүлж бодвол 13,086 өрх гэж тооцож байна.

СОНГИНОХАЙРХАН ДҮҮРГИЙН 30, 31 ДҮГЭЭР ХОРОО

БАЯНГОЛ ДҮҮРГИЙН 9, 21 ДҮГЭЭР ХОРОО буюу 1-Р ХОРООЛЛЫН АРЫН ДЭНЖ

**НИЙСЛЭЛИЙН АГААРЫН ЧАНАРЫГ САЙЖРУУЛАХ БҮСЭД
АВЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ БОЛОН ХОРИГЛОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТАНИЛЦУУЛГА**

Д/д	Бүс	Хамрах хүрээ	Онцлог	Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ
1	1 дүгээр бүс	Сонгинохайрхан, Чингэлтэй, Сүхбаатар, Баянзүрх дүүргийн нийт 55 хорооны 112,687 өрх	Улаанбаатар хотын агаарын бохирдлын голомт бүс	<ol style="list-style-type: none"> 1. Айл өрхүүдийг ОУ-ын болон үндэсний стандартын шаардлагыг хангасан цахилгаан болон бүх төрлийн хийн халаагуураар хангах ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулж, халаалтын зуух хэрэглэхийг 2025 он гэхэд бүрэн халах; 2. Баталгаажих түвшнээс доогуур орлоготой айл өрхийг цахилгаан болон бүх төрлийн хийн халаагуураар хөнгөлөлттэй үнээр хангах ажлыг үе шаттайгаар улс, нийслэлийн төсөв, ОУ-ын байгууллагын зээл, тусламжийн хөрөнгөөр зохион байгуулах; 3. ТҮЦ, дугуй засвар, харуулын байр, автомашины засвар, угаалгын үйлчилгээ үзүүлж байгаа иргэн, хуулийн этгээдийн дулааны эх үүсвэрт хяналт тавьж, хог хаягдал түлүүлэхгүй байх, зуух хэрэглэхийг хориглох; 4. Дотоод агаарын чанарыг сайжруулах зорилгоор сургууль цэцэрлэгүүдэд агаар шүүгч төхөөрөмж үе шаттайгаар суурилуулах; 5. Өвлийн улиралд бага насны хүүхэд, жирэмсэн эхчүүд, өндөр настнуудад зориулалтын амны хаалт тараах; 6. 3-т зааснаас бусад халаалтын зуух ашиглан үйлдвэрлэл үйлчилгээ эрхэлж багаа иргэн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд хяналт, шалгалт хийж, MNS5216:2016 стандартыг мөрдүүлэх; 7. Сэргээгдэх эрчим хүчний бие даасан болон бусад үүсгүүрийн хэрэглээг дэмжих; 8. Био түлшний хэрэглээг дэмжих; 9. Эрчим хүчний хэмнэлттэй орон сууцны тоог нэмэгдүүлэх ажлыг зохион байгуулах;
3	3 дугаар бүс	Баянгол дүүргийн 8 хорооны 12,446 өрх	Агаарын чанарыг сайжруулах 1 дүгээр бүсээс гаралтай агаарын бохирдлын нөлөөлөлд орж байгаа бүс	<ol style="list-style-type: none"> 1. Түүхий нүүрсний хэрэглээг багасгах 2. Зөвхөн ОУ-ын болон үндэсний стандартын шаардлагыг хангасан цахилгаан болон бүх төрлийн хийн халаагуур ашиглуулах 3. Сэргээгдэх эрчим хүчний бие даасан болон бусад үүсгүүрийн хэрэглээг дэмжих 4. Био түлшний хэрэглээг дэмжих 5. Эрчим хүчний хэмнэлттэй орон сууцны тоог нэмэгдүүлэх ажлыг зохион байгуулах
4	4 дүгээр бүс	Орон сууцны 49 хорооны өрх	Агаарын чанарыг сайжруулах 1,2,3 дугаар бүсийн дам нөлөөлөлд өртдөг бүс	
	Нийт	138 хороо 168,592 өрх		

**НИЙСЛЭЛИЙН 2017 ОНЫ ТӨСВИЙН ХӨРӨНГӨӨР “УТААГҮЙ УЛААНБААТАР
ХӨТӨЛБӨР” –ИЙН ХҮРЭЭНД АГААР, ОРЧНЫ БОХИРДЛЫГ БУУРУУЛАХ
ТӨСӨЛ, АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ЖАГСААЛТ**

Д/Д	Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа	Төсөл арга хэмжээ	Төсөвт өртөг (сая төг)
1	Агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд амьдарч байгаа зорилтот бүлгийн иргэдийг сайжруулсан түлш, зуух, халаагуураар хангах	Сайжруулсан түлш нийлүүлэх	250,0
		Сайжруулсан зуух нийлүүлэх	250,0
		Дэвшилтэт технологи бүхий халаагуур нийлүүлэх	450,0
2	Дэвшилтэт технологи бүхий тоног төхөөрөмж нэвтрүүлэх	Нийслэлийн өмчийн барилга байгууламжийн халаалтыг байгальд ээлтэй эрчим хүчний эх үүсвэрээр хангах	350,0
		Сургууль, цэцэрлэг, эмнэлгийн дотоод орчны агаарын чанарыг сайжруулах тоног төхөөрөмж нийлүүлэх	300,0
		Улаанбаатар хотын харьяа нам даралтын зуухнуудад шаардлагад нийцсэн шүүлтүүр суурилуулах	200,0
3	Улаанбаатар хотыг хөгжүүлэх ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдуулан агаарын бохирдлыг бууруулах бодлогыг тодорхойлж хэрэгжүүлэх	“Утаагүй Улаанбаатар 2030” төслийг хэрэгжүүлэх	100,0
		Агаарын бохирдлыг бууруулах мастер төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх	100,0
4	Сэлбэ, Улиастай, Түргэний голын эх хөндийг ойжуулах	Ойжуулах ажил	400,0
5	Агаарын чанарыг сайжруулах бүсэд мөрдөх журмыг хэрэгжүүлэх	Агаарын бохирдлыг бууруулах ажлыг зохион байгуулах	100,0
6	Агаарын бохирдлыг бууруулах үйл ажиллагаа, журмыг олон нийтэд сурталчилж, иргэдийн оролцоог хангах	Хэвлэл мэдээллээр сурталчлах, сургалт явуулах	100,0
7	Суурин харуулын тасралтгүй, аюулгүй ажиллагааг хангах	Суурин харуулын тоног төхөөрөмж, сэлбэг хэрэгсэл авах	200,0
8	Төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох, гадна шугам сүлжээ, холигч насосны узель суурилуулах	БГД-ийн 11 дүгээр хороо 36 дугаар байрыг төвлөрсөн дулаан хангамжид холбох	51,5
		Хан-Уул дүүргийн 34-р сургууль	20,0
		Хан-Уул дүүргийн 63-р сургууль	30,0
		Хан-Уул дүүргийн Яаралтай түргэн тусламж	53,0
		Хан-Уул дүүргийн Нэгдсэн эмнэлэг	67,0
		Чингэлтэй дүүргийн 39-р сургууль	73,0
		Чингэлтэй дүүргийн 124-р цэцэрлэг	
Баянзүрх дүүргийн 68-р сургууль	272,8		
Нийт дүн			3,367.3

Нийслэлийн автотээврийн хэрэгслийн тоо

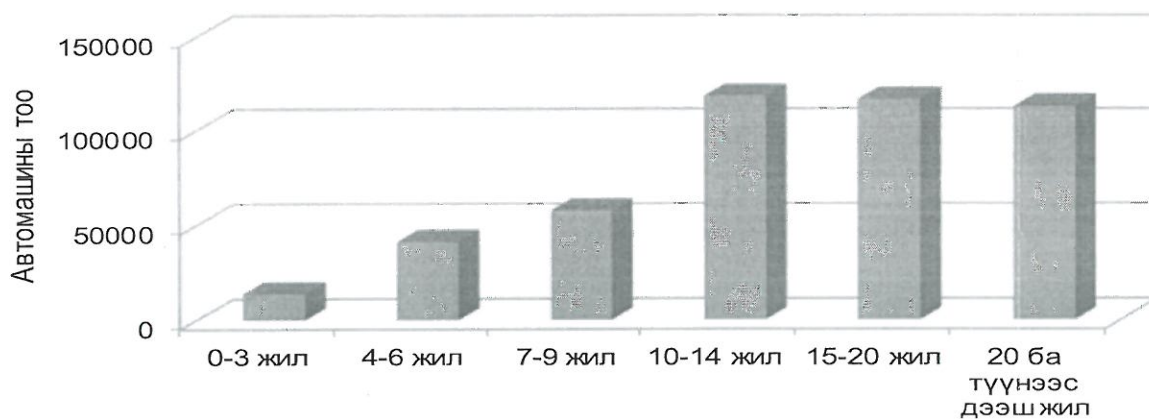
Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын 2014 оны А-181 дүгээр тушаалаар батлагдсан “Агаарын бохирдлын эх үүсвэрийн улсын нэгдсэн тоо бүртгэл явуулах журам”-ын дагуу 3 дахь жилдээ аймаг, нийслэлийн хэмжээнд агаарын бохирдлын эх үүсвэрийн 2016 оны тоо бүртгэл хийгдлээ.

Улаанбаатар хотод 2016 онд нийт 458204 тээврийн хэрэгсэл тоологдож өмнөх жилээс 19 орчим мянгаар нэмэгдсэн байна. Үүнээс 339,626 нь техникийн улсын үзлэгт хамрагдсан байна.

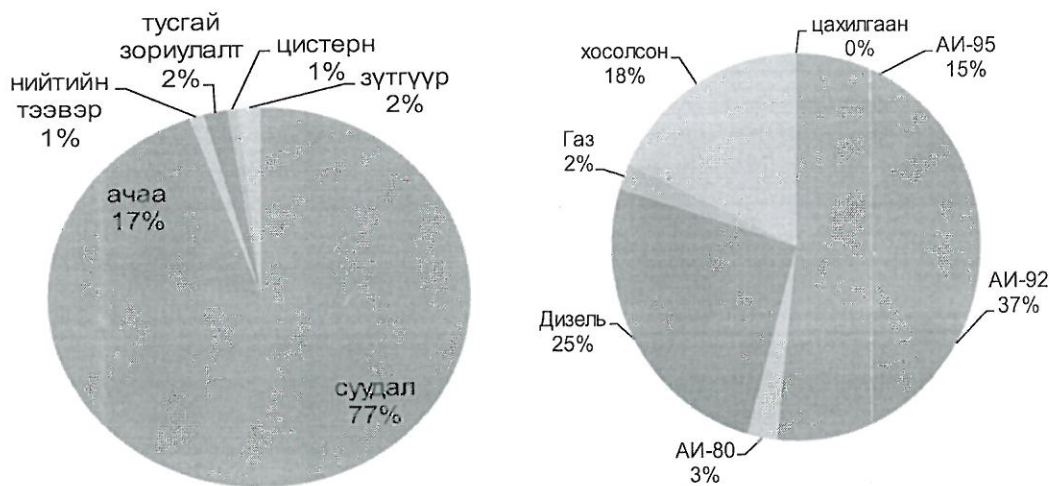
Зураг 1. Манай улсад импортлогдож буй автотээврийн хэрэгслийн насжилт

2016 онд өмнөх онуудын адил суудлын автомашин зонхилон өссөн ба 24% нь 20 ба түүнээс дээш, 25% нь 15-20 жил, 26% нь 10-14 жил, 13% нь 7-9 жил, 9% нь 4-6 жил, 3% нь 0-3 жилийн насжилттай автомашинууд байна.

Зураг 2. Улаанбаатар хотын автотээврийн хэрэгслийн насжилт

Нийслэлийн нийт автомашины 77% суудлын, 17% ачааны, 6% нь бусад зориулалтын автомашин байна. Шатахууны төрлөөр нь ангилахад бензинээр 55%, дизель шатахуунаар 25%, хосолсон 18%, хийгээр 2% нь ажилладаг байна.

Зураг 3. Автотээврийн хэрэгслийн зориулалт, шатахууны төрөл

Нийслэлд нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд том оврын 1,163, бага оврын 44, нийтдээ 1207 автобус нь явдаг байна. Насжилтаар нь үзвэл том оврын автобусны **50.4 хувь нь**, бага оврын автобусны 41 нь **10 болон түүнээс дээш** насжилттай байна.

Нийслэлд нийтийн зорчигч тээврийн үйлчилгээнд

Зураг 4. Нийтийн тээврийн хэрэгслийн насжилт

Автотээврийн хэрэгслээс ялгарах бохирдуулах бодисын хэмжээг бууруулах хэмжээний тухай

Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ 4.3.2: “Евро 5 стандартад нийцсэн, чанарын шаардлага хангасан шатахууны импорт, хэрэглээг дэмжих, уг стандартын шаардлагад нийцээгүй шатахууныг импортлох, хэрэглэхийг үе шаттайгаар хориглох, шатахууны чанарын хяналтын тогтолцоог сайжруулах”

Хүрэх үр дүн, шалгуур үзүүлэлт:

№	Шалгуур үзүүлэлт	нэгж	Суурь түвшин (он)	Зорилтот түвшин(он)		
			2016	2019	2025	
18	Евро-5 стандартад нийцсэн шатахууны эзлэх хувь	Автобензин	хувь	-	50	80
		Дизель түлш	хувь	-	50	80

Авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ:

- Автобензин, дизель түлшний Евро-5 стандартын шаардлагад нийцсэн Үндэсний стандартыг батлуулсан. (2017 оны 4 дүгээр сарын 6-ны өдөр)
- Засгийн газрын 2016 оны 15 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Газрын тосны бүтээгдэхүүний хангамж, үнийг тогтворжуулах асуудлыг зохион байгуулах, хяналт тавих үүрэг бүхий төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагуудын хамтарсан зөвлөл”-ийн 2017 оны 10 дугаар сарын 9-ний өдрийн хуралдаанаас: “... автобензин, дизель түлшний онцгой албан татварын хэмжээг чанар, стандарттай уялдуулан тогтоох хууль, эрхзүйн орчинг бүрдүүлэх ажлыг зохион байгуулах”-ыг Уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн яам болон Сангийн яаманд Зөвлөмж болгосон.
- Энэ оны эхний 10 дугаар сарын байдлаар нийт **1028.8** мянган тонн автобензин, дизель түлш импортлосон нь өнгөрсөн оны мөн үеийнхээс **336.5** мянган тонноор буюу **49 хувиар** өсчээ. Төрлөөр нь авч үзвэл:
 - Автобензин **358.5** мянган тонныг импортлосон нь **2016** оны мөн үеэс **59.3** мянган тонноор;
 - Дизель түлш **670.3** мянган тонныг импортлосон нь **2016** оны мөн үеэс **277.1** мянган тонноор тус тус өссөн байна.
- Евро-5 стандартад нийцсэн автобензин **33.7** мянган тонн (9.4%), дизель түлш **45.5** мянган тонныг (6,8%) импортлосон нь нийт импортын автобензин, дизель түлшний **7.7 хувийг** эзэлж байна.

